AYAN, S., ÖZTÜRK, S., 2010. "Avrupa'da PAN Parks Uygulamaları ve Küre Dağları Milli Parkına Entegrasyonu" Projesinin Bölgesel ve Sektörel Kazanımları, Peyzaj Mimarlığı 4. Kongresi, 21-24 Ekim, 2010, Selçuk-İzmir.

"AVRUPA'DA PAN PARKS UYGULAMALARI VE KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKINA ENTEGRASYONU" PROJESİNİN BÖLGESEL VE SEKTÖREL KAZANIMLARI

Sezgin AYAN Sevgi ÖZTÜRK

Kastamonu Üniv., Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü 37100 Kastamonu

Tlf: 366 2150900 / 229, Fax: 366 2152316, Email: sezginayan@gmail.com

Kastamonu Üniv., Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 37100 Kastamonu

Tlf: 366 2150900 / 232, Fax: 366 2152316, Email: sevgiozturk37@gmail.com

Korunan alanlarda sertifikasyon sistemi, etkin koruma ve yönetim için önemli bir araçtır. Korunan alanlar için uygulanan en önemli sertifikasyonlardan biri de PAN Parks (Protected Areas) sertifikasyon sistemidir.

Koruma örgütü WWF-Uluslararası doğa koruma örgütü ve Hollandalı Molecaten doğa turizmi örgütü ortaklığıyla 1997 yılında yüksek derecede korumayı, etkin yönetimi garanti eden bir "kalite markası" olarak PAN Parklarını kurmuştur. Halen, Avrupa'nın farklı bölgelerindeki 10 milli park, PAN Parks sertifikasına sahiptir.

Türkiye için Küre Dağları Milli Parkı 2006 yılında, Finlandiya'da yapılan bir toplantıda sunulmuş olan niyet mektubunun kabul edilmesi ile bu sisteme aday olmuştur. Sertifikayı veren kuruluş, 2012 yılına kadar belirlemiş olduğu kriterleri (habitat yönetimi, ziyaretçi yönetimi) yerine getirilmesi durumunda PAN Parks sertifikasyon sistemine dahil olabileceğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda LdV projesi ile PAN Parks sürecine katkı sağlamak ve ivme vermek amacıyla proje sahibi kuruluş; iklim, topoğrafya, flora ve fauna vb özellikleri ile benzerlik gösteren ayrıca, Batı Avrupa ve Akdeniz ülkeleri içerisinde PAN Parks ağına tek üye olması gibi nedenlerle İtalya'nın PAN Parks üyesi Majella Milli Parkı'nı yurtdışı alıcı ortak olarak tercih etmişlerdir. Proje ile sektörel ve bölgesel ekonomi bazında; öğretim programlarının yenilenmesi, ulusal/uluslararası yeterlilikler çerçevesine uyum, korunan alan konsepti ve yönetim anlayışında önemli farklılaşmalar ve ilerlemeler sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Majella Milli Parkı, Korunan Alan, LdV Projesi, Sertifikasyon.*

SECTORAL AND REGIONAL OUTPUTS OF THE PROJECT NAMELY "PAN PARKS PRACTICES IN EUROPE AND ITS INTEGRATION TO KÜRE MOUNTAINS NATIONAL PARK"

Certification system in protected areas is very effective protection and management activity. One of the most important certification systems for the protected areas is the PAN Parks certification system.

World Wild Fund for Nature established the PAN Parks (Protected Areas Network) Foundation in 1997 as a "quality marquee" that aims to guarantee an efficient administration and high levelled protection, with the joint venture of Molecaten Nature Tourism Organisation form Holland. At the present, 10 Natural Parks around Europe have the PAN Parks certification.

Turkey has joined the PAN Parks system with Küre Mountains Natural Park in 2006 by submitting an Intent Letter in Finland. The organization has stated that if the applied organization has fulfilled the requirements (habitat management, visiting management) until 2012 it can join the PAN Parks system. In this content, in order to help and accelerate the process of PAN Parks, the project owner has considered Italian Majella National Park as a foreign partner amongst Western Europe and Mediterranean countries

which has similar climate, topography, flora and fauna and so on. In conclusion, this project, based on sectoral and regional economy, has provided more progress on the renewing the educational programs, the adaptation to the national and international qualification framework, and the concept and understanding of the protected areas.

Key Words: *Majella National Park, Protected Areas, LdV Project, Certification*

1. GIRIŞ

Son yıllarda, sertifika projeleri iyi çevre yönetiminin sağlanması için bir araç olarak görülmeye başlamıştır. Sertifika süreci, sürdürülebilir gelişim ilkelerini, doğal kaynaklı turizm endüstrisine uygulamayı hedefleyen hükümet, endüstri kuruluşları ve Sivil Toplum Kuruluşu (STK) için yönetim aracı görevini üstlenmiştir (Anonim, 2008a). Özellikle, milli park alanlarına yapılan turizm ve rekreasyonel faaliyetlerin alanın sürdürülebilir gelişmesine olumsuz etkide bulunmaması, kaynak değerlerine yönelik tehdit oluşturmaması için, bir takım kriterlerin belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda, doğa koruma ile turizm arasında dengeli bir düzen kurulması, korunan alanların yönetiminde kalitenin artırılması için PAN (Protected Area Network) Parks Vakfı, Avrupa'ya özgü sertifikalandırma sistemini ortaya koymuştur. Belirli kriterlere sahip olan PAN Parks Sertifikasyon sistemi uluslararası anlamda kabul gören ve yüksek kalitede doğa turizmi sunan korunan alanların seçkin bir ağını oluşturmayı amaçlamaktadır (Ayan ve ark, 2009). PAN Parks sistemi, milli parklar ve turizm ilişkisini güçlendirerek milli park çevresinde yaşayanların ekonomik anlamda kalkınmasını hedefleyen, yabanıl alanların korunması için Avrupa'daki milli parklar arasındaki eşgüdümü sağlamaya çalışan ve deneyimlerin paylaşılmasını amaçlayan bir sistemdir.

Korunan alanların yönetiminde kalitenin artırılmasını amaçlayan vakıf, WWF ve Hollandalı turizm şirketi Molecaten tarafından 1997 yılında kurulmuştur. PAN Parks, Avrupa ölçeğinde doğa koruma ve turizm arasında bir sinerji içerecek şekilde, korunan alanlar, yerel iş ortakları, seyahat acenteleri ve diğer ilgi gruplarının yerel, ulusal ve uluslararası seviyede birlikte hareket etmesini amaçlayarak bağımsız bir sertifikalandırma programı oluşturan bir organizasyondur (Anonim, 2010a).

Halen Avrupa'da 10 adet PAN Parks logolu milli park bulunmaktadır. Bunlar; Soomaa National Park / Estonya, Archipelago National Park / Finlandiya, Paanajarvi National Park / Rusya, Central Balkan National Park / Bulgaristan, Majella National Park / İtalya, Oulanka National Park / Finlandiya, Rila National Park / Bulgaristan, Retezat Natioal Park / Romanya, Paanajarvi Natioal Park / Rusya, Fulufjallet National Park / İsveç, Borjomi-Kharagauli / Gürcistan (Anonim, 2010a).

Tükiye'de ise Küre Dağları Milli Parkı (KDMP), PAN Parks sertifikasyon sistemine aday tek milli park olmaktadır. KDMP'nda PAN Parks süreci, 2003 yılında Bulgaristan'da yapılan PAN Parks Konferansına milli park müdürünün kabul edilmesi ile başlamıştır. Milli parkın sahip olduğu doğal ve kültürel değerler ve yönetim planı irdelenerek, PAN Parks kriterlerine uygunluğu tartışılmış ve olumlu sonuca varılmıştır. 2004 yılında İtalya'da yapılan PAN Parks Konferansına katılım sağlanmış ve iletişimde resmi bir nitelik kazanılmıştır. 2006'da Finlandiya'da gerçekleştirilen PAN Parks Konferansı'nda ise Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından imzalanan "Niyet Mektubu"'nun PAN Parks yönetimine sunulmasıyla milli park resmen PAN Parks adayı durumuna gelmiştir. Böylece Milli Park Yönetimi, PAN Parks kriterlerinden ilk üçünü (Doğal Değerler, Habitat Yönetimi ve Ziyaretçi Yönetimi prensiplerini) 5 yıllık dönemde (2007-2012) sağlamakla yükümlü kılınmıştır. Sonraki

dönemde ise Sürdürülebilir Turizm Gelişim Stratejisi ve Turizm İş Ortakları prensiplerini gerçekleştirmek zorunda olduğu belirtilmiştir. Kastamonu ve Bartın il sınırları içinde kalan milli parkın yükümlü olduğu kriterleri yerine getirme de yardımcı olmak, ilgi gruplarının farkındalığını artırmak, konu hakkındaki bilgi ve deneyim yetersizliğini giderebilmek ve kısaca Milli Parkın üyelik sürecine ivme kazandırabilmek amacıyla Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesinin Koordinatörlüğünde, Bartın Üniv. Orman Fakültesi, Düzce Üniv. Orman Fakültesi, Kastamonu ve Bartın Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Kastamonu Tarım Kalkınma ve Diğer Koop. Birliği ve Tarım Orman Tıbbi Bitki Gıda ve San. ve Tiç. Ltd. Şti yurt içi ortaklarıyla birlikte 2008 yılında Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayatboyu Öğrenme Programı Leonardo da Vinci (LdV) Hareketlilik projesi hazırlanmıştır (Anonim, 2008b).

Proje genel olarak; dünyada gittikçe artan korunan alan konsepti, politikaları ve özellikle de uygulamalarının Türkiye'ye transfer edilmesi amaçlamaktadır. Bu şekilde, Avrupa düzeyinde "Korunan Alanlar Ağı", ölçütleri ve uygulamaları olan PAN (Protected Areas Network) Parks'ın ve bu ağa üye milli parklardaki tecrübe ve deneyimleri, uzun vadede Türkiye milli parklarına transfer edilebilecektir. Kısa dönemde ise proje ile Türkiye'nin PAN Parks'a aday tek milli parkı ve Avrupa'nın 100 sıcak noktasından birisi olan Küre Dağları Milli Parkı'nın (KDMP) paydaşlarına yönelik çıktılar sağlanması hedeflenmiştir.

Projede, İtalya'nın Türkiye gibi Akdeniz Havzasında yer alması, genel iklim tipi benzerliği, Batı Avrupa ve Akdeniz ülkeleri içinde PAN Parks ağına tek üye olan milli park olması, topografya, karstik anakaya tipi ve vejetasyon konularındaki benzerlikler, milli park ilanı öncesi yaşanan süreç ve sosyal yapı açısından Küre Dağları Milli Parkı ile birçok benzerlikler göstermesi, Majella Milli Parkı'nın tercih edilmesine neden olmuştur.

Bu bildiride, Avrupa'da PAN Parks Uygulamaları ve Küre Dağları Milli Parkına Entegrasyonu" projesinin bölgesel ve sektörel kazanımları üzerinde irdelemelerde bulunulmuştur.

2. MATERYAL VE METOT

Çalışmada, proje kapsamında hareketlilik gerçekleştirilen Majella Milli Parkı'nın PAN Parks sertifikasyon sürecindeki deneyimlerinin KDMP'na entegrasyonunun sağlanması amaçlandığı için çalışmanın materyalini Majella ve Küre Dağları Milli Parkları ve PAN Parks kriterleri oluşturmaktadır.

Majella, Akdeniz Coğrafyasını temsil eden, en eski deneyime sahip PAN Parks temsilcisi durumundadır. İtalya'nın Abruzzo Bölgesi'nde Apenin Dağları üzerinde yer alan milli park, 1995 yılında 74.095 hektarlık bir alanda ilan edilmiştir. Park civarında 39 köy/yerleşim vardır. Bunlardan 3 tanesi park sınırları içindedir. Majella Milli Parkı, ilk kez Ocak 2005'de PAN Park olmak için başvurmuş, Kasım 2005'de ilk üç prensibi yerine getirmesi nedeniyle geçici sertifikayı almış, Ekim 2007'de de diğer iki (4. ve 5.) prensibi de yerine getirerek sertifikayı almıştır (Anonim, 2010b).

Majella Milli Parkı yönetimi incelendiğinde, milli park ve ormanların yönetimi üst düzeyde farklı bakanlıklara bağlı olduğu görülmektedir. Milli parklar Çevre Bakanlığı'na, orman işletmeleri Tarım Bakanlığı'na, orman ve çevresindeki güvenlik işleri İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Yani Çevre Bakanlığı' ile Tarım Bakanlığı'nın ayrı koruma birimleri yoktur (Atmış, 2009). Koruma hizmetini İçişleri Bakanlığı yürütmektedir. Majella Milli Parkının sembolü kurttur. Avrupa'nın en büyük kurt popülasyonuna sahip olduğu bilinmektedir. Ayrıca, karaca, alageyik, Marsicano Ayısı, sansar ve yaban kedisi de milli parktaki diğer önemli fauna elemanlarıdır. Alanda 300 civarında Çengel Boynuzlu Apenin Yaban Keçisi yaşamaktadır. Altın Kartal ve Şahin, yörede yaşayan nadir kuşlardır. Kartal yuvaları

gözlem altında tutulmakta ve Park yönetimi tarafından Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS) ile izleme ve denetimi yapılmaktadır. Milli park, fauna açısından İtalya'nın %45'inden, Abruzzo'nun %78'inden fazla memeli türe sahip "*Hot point*" olarak nitelendirilen bir alandır (Anonim, 2010b).

Bitkisel endemizm açısından da zengin bir bölgedir. 50'den fazla habitat alanını ve Yüksek Dağ Ormanlarını (*Pinus mugo)* barındıran Majella Milli Parkı'nda 2.118 bitki türü vardır. Bunların 142 (% 6,7)'si İtalya için 20 tanesi de Majella Milli Parkı için endemiktir. İstilacı yabancı türlerin sayısı 58 ile %2,7 oranındadır. Parkta bulunan bitki türlerinin 50'si İtalya kırmızı listesine, 263'ü Abruzzo yöresi kırmızı listesine, 7'si Bern Konvansiyonuna, 75'i CITES'e ve 8'i Habitat direktifine göre tehlike altındadır (Atmış, 2009).

Milli parkta toplam 600 km'lik trekking (uzun doğa yürüyüşü) parkuru vardır. Parkta, ayrıca dağ bisikleti, atla gezinti, kayak krosu, tırmanma gibi aktiviteler yapılmaktır. Majella Milli Parkı, aynı zamanda İtalyan tarihi hakkında geniş bir perspektif sağlayan kültürel bir mirasla ön plana da çıkmaktadır. Parkta çok eski zamana ait manastırlar bulunmaktadır. Bunlardan S. Spirito Majella Manastırı, alan içinde ziyaret edilen tarihi ve kültürel değerlere sahip önemli kutsal bir mekandır. Bu manastırların yapılmasıyla, yerleşimler yüksek ve içe dönük bir yapıya dönüşmüş, manastır ve kiliselerin çevresinde yapılan evlerle birlikte çok yüksek ve ulaşımı güç köy yerleşimleri oluşmuştur (Atmış, 2009).

Milli park çevresinde tarihi kimlikleriyle ön plana çıkan yerleşim alanları da mevcuttur. Pacentro, Ortaçağ ve Rönesans döneminden kalan önemli bir örnek yerleşimdir. Cantelmo Kalesi, Guantingrele vb. yerleşimler, geleneksel demir ve bakır işçiliği ile taş oymacılığı örneklerinin görülebileceği yerleşimlerdir. Pescocostanzo ise, Rönesans ve Barok dönemi sanatsal yapılarının görülebileceği tarihi bir mirastır. Sulmona'da bulunan tarihi hapishanenin yakın bir zamanda milli park ofisi haline dönüştürüleceği yetkililer tarafından ifade edilmiştir (Atmış, 2009).

KDMP'ı ise, Karadeniz Bölgesinin batı bölümünde Küre Dağları üzerinde, 37.000 ha'ı kaplayan ve 2000 yılında katılımcı bir yaklaşımla ilan edilen bir milli parktır. Kastamonu ve Bartın İl Çevre ve Orman Müdürlüklerine bağlı Milli Parklar Şube Müdürlüğü tarafından yönetilmektedir. Yönetimde maalesef bütüncül bakış açısı mevcut değildir (Daşdemir ve Güngör, 2008).

KDMP'nın doğal yapısı incelendiğinde, mevcut verilere göre tespit edilen alandaki 675 bitki taksonundan 109 tanesi endemik, 49 tanesi 'Nadir' türdür. Toplam 47 'Tehlike Altındaki taksondan 2 tanesi 'Küresel', 33 tanesi 'Avrupa' ve 12 tanesi 'Ulusal' düzeyde tehlike altındadır. 'Az Tehdit Altında' olan 58 taksonun 3 tanesi 'koruma önlemi gerektiren', 3 tanesi 'tehdit altına girebilir' ve 52 tanesi 'en az endişe verici' durumundadır. Alanda bulunan ve Bern Sözleşmesi (Avrupa Yaban Hayatı ve Doğal Yaşam Ortamlarının Korunması Sözleşmesi) listesinde yer alan Tehlike Altındaki 6 adet habitat alanı bulunmaktadır (Anonim, 2009). Milli Park, fauna ve yaban yaşamı yönünden de zengin potansiyele sahiptir. Türkiye`de varlığı bilinen 132 memeli türünün 40`ına bu bölgede rastlanmaktadır. Park ve yakın çevresinde ayrıca 129 kuş türü yaşamakta, bunların 46`sının soyu tükenme tehlikesi altında bulunmaktadır. Yine alan, karstik yapısı ile de dikkati çekmekte, sayısız mağara, kanyon, düden ve şelaleler bulunmaktadır. Araştırma alanı doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynak değerleri açısından zengin bir bölgedir.

3. BULGULAR

Majella Milli Parkı, karstik yapısı, yaban hayatı, bitki çeşitliliği, ekosistemi ve yer şekilleriyle Küre Dağları Milli Parkı ile birçok yönden benzerlik gösterebilirken, yönetim

açsından farklılaşmalar yapılan hareketlilik sonrasında fark edilmiştir. Çalışmada, tespit edilen benzerlik ve farklılıklar ile PAN Parks kriterleri yönünden KDMP'nın süreci ortaya konmaya çalışılmıştır.

Majella Milli Parkı'nın Küre Dağları Milli Parkı'yla öne çıkan farklarından biri; Majella Milli Parkında türlerin (hayvan, bitki) envanterinin yapılmış olması ve bunların CBS ile veri tabanına işlenmiş olması ve izleniyor olmasıdır. KDMP'da ise milli park ilanından bu yana 10 yıl geçmesine rağmen sağlıklı bir envanter altlığı bile yapılamamış, izleme ve kontrol sistemi geliştirilememiştir.

Majella Milli Park yönetiminin müdürlük düzeyinde özerk bir yapıya sahip olması ve kendi bütçesini yapabilmesi önemli bir farklılığıdır. KDMP'ı da başlangıçta ayrı bir müdürlük olarak kurulmuştur. Ancak, 2003 yılındaki örgütsel bir değişiklik yapılmış milli parkın yönetimi, Kastamonu ve Bartın Çevre ve Orman Müdürlükleri Milli Park Şube Müdürlüklerine bağlanmıştır. Bu nedenle, parkın yönetiminde koordinasyon, eşgüdüm eksiklikleri, finans kaynağı yaratma ve bütçe kaynaklarında sorunlar yaşanmaktadır.

Teknik kadro açısından değerlendirildiğinde, Majella Milli Parkı farklı disiplinlerde doktora yapmış olan birçok uzmana (Kırsal kalkınma, botanist, veteriner vb) sahiptir ve bu uzmanlar yönetimin yanı sıra, araştırma görevini de yerine getirmektedir. KDMP'de ise çok sınırlı bir teknik kadroyla (orman mühendisi) hizmet vermeye çalışmaktadır.

PAN Parks sürecinde oluşturulan "Yerel PAN Park Grubu" milli parkın yönetiminde oldukça etkili konumdadır. Grup, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, turizm acenteleri, hükümet temsilcileri vb. paydaşlardan oluşmakta ve park ile halk arasında bir köprü işlevi görmektedir. Hangi kuruluşun PAN Parks logosu taşıyabileceğini yine bu grup belirlemektedir. KDMP'ı ise Türkiye'deki ilk katılımcı yaklaşımla hazırlanmış milli park olmasına rağmen yönetim yapısında bu şekilde bir anlayış bulunmamakta, iki il idaresi arasında dahi koordinasyon tam anlamıyla sağlanamamaktadır.

Majella Milli Parkı'nda, parkın kuruluşundan sonra, çeşitli müzeler, ziyaretçi merkezleri, arboretumlar, botanik bahçeleri, eğitim tesisleri, yönetim merkezleri kurulmuş ve kurulmaya devam edeceği belirtilmekte iken KDMP'da sadece iki adet ziyaretçi merkezi bulunmakta, bunun dışında da hiçbir tesis bulunmamaktadır.

Majella Milli Parkı planlanmasında taşıma kapasitesi, besin değeri belirlenmesi gibi teknik bulgulara ağırlık verilmesi, çalışmaların bilimsel niteliğini ve sürdürülebilirliğini arttırmaktadır. KDMP'de daha çok dış kaynaklı hızlı değerlendirme çalışmalarını içeren projeler niteliğindedir.

Park yönetimi ile ilgili her yerde idari binalarda, müzelerde, eğitim tesislerinde, milli parkı tanıtıcı broşürler ve hediyelik eşyalar bulunmaktadır. Milli Parka ait ayrıntılı bilgilerin bulunduğu ayrı bir web sitesi de bulunmaktadır. KDMP'ında ise bu tarz tanıtıcı tesisler, broşür ve hediyelik eşya stantları bulunmamaktadır (Atmış, 2009).

KDMP'ı PAN Parks sertifikasyonu için gerekli olan prensip ve kriterler bazında değerlendirildiğinde ise niyet mektubunun kabul edilmesini sağlayan doğal değerler prensibi dışında diğer prensiplerin henüz yerine getirilemediği Çizelge 1'de görülmektedir.

Çizelge 1. PAN Parks İlke ve Kriterlerinin KDMP'ndaki süreci

Prensipler	Kriterler	KDMP'nda durum
1- Doğal Değerler	**1.1.** Alan, uygulanmakta olan yasa ve kararnameler ile yeterli derecede korunmalıdır.	++
	1.2. Korunan alan, Avrupa'da b.ç. korunması bakımından önemli olmalı ve bölge içinde yeralan doğal ekosistemlerin en iyi temsilcilerini içermelidir.	++
	1.3. Korunan alanın büyüklüğü minimum 20 bin hektar olmalı ve bu alan büyüklüğü geçmişte azaltılmış olmamalıdır.	++
2- Habitat Yönetimi	**2.1.** Korunan alan, doğal ekolojik değerlerin sürekliliğini sağlamalıdır.	+
	2.2. Alanı korumak için konan kurallar yeterince yerine getirilmelidir.	+
	2.3. Korunan alan, aktif olarak uygulanabilecek, uzun dönemli koruma stratejisi içeren bir yönetim planına sahip olmalıdır.	-
	2.4. Korunan alan yönetimi**,** alanın insan aktivitelerine uyumu için izin verirken, ekolojik bütünlüğün korunması için zonlama ve diğer sistemlerin kullanımını sağlamalıdır.	+ (zonlama bulunmakta) - (yasal dayanağı yok)
	2.5. Korunan alanda zonlama yapılmışsa, çekirdek zon en az 10 bin hektar olmalıdır. Burada yalnızca doğal ekolojik süreçlerin onarımı ve sürekliliğini amaçlayan yönetim müdahalelerine izin verilmeli, başka kullanımlara asla müsade edilmemelidir. Çekirdek zon geçmişte azaltılmış olmamalıdır.	++ 37.000 ha çekirdek zon 77.000 ha tampon zon
	2.6. Eğer korunan alanda zonlama yapılmamışsa, alanın yönetimi ekolojik süreçlerin devamlılığını ve gerekirse onarımını sağlamayı amaçlamalıdır.	
	2.7. Korunan alanın çevresindeki alan, korunan alan içindeki korumayı olumsuz olarak etkilememelidir.	+ (ekoturizme yönelik projeler geliştirilmekte)
	2.8. Korunan alan yönetim sistemi, tehdit altındaki, endemik türlere ve habitatlara özel önem vermelidir.	–
	2.9. Korunan alanın ulusal sınırı geçerek bitişik ülke/ülkelerin sınırları içine girmesi durumunda, alan yönetiminde sınır ötesi işbirliği için gayret edilmelidir.	–
3- Ziyaretçi Yönetimi	**3.1.** Korunan alanın, doğal değerleri koruyan ve aktif olarak uygulanan bir ziyaretçi yönetim planı olmalıdır. Planın düzenli olarak izleme ve değerlendirmesi gerçekleştirilmeli ve sonuçların ışığında değişiklik ve güncellemeler için koşullar bulunmalıdır.	–
	3.2. Ziyaretçi yönetim planı idaresinde ziyaretçilere, doğanın beğenisine dayalı yüksek kalitede çeşitli aktiviteler sunulmalıdır.	- (Aktiviteler plan dahilinde yapılmamakta)
	3.3. Ziyaretçi yönetimi, alanın koruma amaçlarını sağlamalı ve desteklemelidir	–
	3.4. Ziyaretçi yönetim planında ortaya konan amaç ve politikaya yönelik bir ziyaretçi merkezi olmalıdır.	+ (Alanda 2 adet ziyaretçi merkezi var)
	3.5. Ziyaretçi yönetim planı, çalışanlar için eğitim programları ve ziyaretçi hizmetlerinin sağlanması kapsayan diğer konuları içermelidir.	–

[1]- alanda henüz bulunmamakta, + kısmen uygulanmakta/bulunmakta, ++ yeterince uygulanmakta/bulunmakta

1

Bu üç prensip ve kriterleri yerine getirmiş olmak ilk etapta PAN Parks logosunu almak için yeterlidir. Ancak, sürekliliğinin sağlanması için 4-Sürdürülebilir turizm gelişim stratejisi, 5-İş ortaklığı prensip ve ilkelerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunlardan prensip 4, PAN Park sertifikası almış olan bir alanın çevresindeki bölgenin de PAN Park sertifikası alabilmesi için gerekli ilke ve kriterleri tanımlar (Güneş, 2005). Prensip 5'de ortakları sertifikalandırmaktadır. Bu yaklaşım, yerel paydaşları, tur operatörleri gibi PAN Park iş ortaklarını STGS'nin uygulanmasına dahil etmek için bir araç olmaktadır.

4. SONUÇ

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı Leonardo da Vinci Programı kapsamında yürüttüğü **"**Avrupa'da PAN Parks Uygulamaları ve Küre Dağları Milli Parkı'na Entegrasyonu" isimli proje ile yapılan (9 kişilik ekiple) hareketlilik sonrası sunulan proje raporları değerlendirilmiş, edinilen deneyimler aktarılmaya çalışılmıştır. Majella Milli Parkı, PAN Parks süreci için yeni bir milli park olmasına rağmen, süreç sağlıklı bir şekilde işlemektedir. Bu durumun en büyük etkeni İtalya'daki korunan alanlara ilişkin mevzuatının yeterliliği, korunan alan yönetiminin devlet tarafından ciddiye alınması, gereken maddi kaynaklar ile eleman ihtiyacının tahsis edilmesi, milli park yönetimlerinin özerk bir yapıya kavuşturulmuş olması kanısı proje çıktılarındandır. Türkiye'de ise korunan alan yönetimine verilen önem, korunan alanlara ayrılan maddi kaynaklar, uzman personel sayısının ve niteliğinin yeterliliği ile ilgi grupları arasında hatta aynı kurum içinde koordinasyonun, katılımcılığın sağlanamayışı gibi sorunlar yönetimdeki başarısızlığı açıklamaktadır. Bu gibi nedenlerden dolayı, 2010 yılı içinde bulunulan günlerde 2012 yılına kadar yerine getirmekle sorumlu olunan kriterler ile ilgili bir yol kat edilemediği açık bir şekilde görülmektedir (Çizelge 1).

Hem diğer korunan alanların etkili yönetimi, hem de KDMP'nin PAN Parks sürecinin sağlıklı işlemesi, bu sorgulamalar sonucu yeniden yapılandırılacak bilimsel nitelikli bir korunan alan sisteminin kurulmasına bağlı olduğu projenin diğer çıktılarındandır.

2007-2012 yılları arasında taahhüt edilen şartların yerine getirilebilmesi için milli park alanında çalışmalara başlayan Kastamonu ve Bartın Milli Parklar Şube Müdürlüğü, PAN Parks konusunda gerekli uzman kadrosuna ve Lokal PAN Gruplarına sahip değildir (Ayan ve ark., 2009). Bu nedenle, proje kapsamında sağlanacak bilgi ve deneyimli uzman kadro, PAN Parks kriterlerinin milli parka adaptasyonunda "Çekirdek PAN Parks Grubunu" oluşturabilecektir. En iyi uygulama örneklerinin yerinde incelenmesi, Küre Dağları Milli Parkı çalışanlarının, o bölgede yaşayan yerel halkın, turizm operatörlerinin, yerel mahalli idarelerin ve sivil toplum kuruluşlarının bu sisteme entegrasyonunda yaşayacakları sorunları çözmede büyük katkı sağlayacaktır (Anonim, 2008b). PAN Parks sertifikasını almış üye milli parklarda yapılacak deneyimler elde edilemez ve yeni fikirler geliştirilemezse Milli Parklar Şube Müdürlüğü beklediği sonuca ulaşamayabilecektir.

Proje, Türkiye için çok önemli olan milli parkların sürdürülebilirliğini sağlamak hem de o yörede yaşayan yerel halka ekonomik kazanç sağlama olanakları/alternatifleri ile ilgili uygulamaları izleyip tavsiyelerde bulunma ve ilgili metotları sadece Küre Dağları Milli Parkına değil, uzun vadede tüm milli parklara da yaygınlaştırma ihtiyaçlarına yönelik gerçekleştirilmiştir (Ayan, 2009).

Proje çıktılarından faydalanılarak, 2012 yılına kadar milli park müdürlüğü ile eşgüdümün sağlandığı bir iyi bir planlama ile ilk 3 kriter sağlandığı taktirde sektörel ve bölgesel olası kazanımlar aşağıda verilmiştir (Menteş, 2006; Ayan ve ark., 2009; Ayan, 2009);

- Küre Dağları Milli Parkının yabanıl doğası ve sahip olduğu kültürel değerleri ile sahip olduğu uluslararası önemi daha iyi algılanabilecek ve küresel düzeyde korunması sağlanacaktır.
- Türkiye'de sürdürülebilir koruma politikalarının henüz istenilen düzeyde yerleşmemiş olması ve bu durumun çoğu milli parkın kaynak değerlerinin turizm vb. faaliyetlerle bozulmuş olmasının Küre Dağları Milli Parkında da gerçekleşme riski en aza indirgenmiş olacaktır.
- Korunan alan çevresinde yaşayan yöre insanın ekoturizm faaliyetleri ile alternatif gelir kaynağı oluşturmasına uluslar arası düzeyde katkı sağlanmış olacaktır.
- Türkiye için doğa koruma alanında prestij sağlayacaktır.
- Türkiye'de diğer korunan alanlara örnek oluşturacaktır.
- Sürdürülebilir doğal kaynak yönetimi açısından yeniliklere açık olması nedeniyle küresel anlamda bilgi akışı daha hızlı sağlanacaktır.
- Özellikle korunan alanlarda yanlış turizm anlayışının değişmesine katkı sağlayacaktır.
- Sağlıklı kültürel gelişmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Anonim, (2008a). http://www.ecoclub.com/news/050/interview.html

Anonim, (2008b). "Avrupa'da PAN Parks Uygulamaları ve Küre Dağları Milli Parkına Entegrasyonu", adlı LDV Projesi, Proje No: 2008-1-TR1-LEO03-00166, İrtibat Kişisi: Sezgin AYAN, Kastamonu.

Anonim, (2009). www.wwf.org.tr

Anonim, (2010a). www.panparks.org

Anonim, (2010b). www.parcomajella.it

Güneş, G., (2005). "PAN Parks Korunan Alan Sertifikalandırma Sistemi", Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Sözlü Bildiriler Kitabı, 8-10 Eylül 2005, Isparta. 193–200.

Atmış, E., (2009). PAN Parks Sürecindeki Küre Dağları Milli Parkı İçin Bir Örnek: Majella Milli Parkı, Orman ve Av Dergisi, Temmuz-Ağustos-2009, s. 33-39, Ankara.

Ayan, S., (2009). "Avrupa'da PAN Parks Uygulamaları ve Küre Dağları Milli Parkına Entegrasyonu", Mesleki Eğitimin Avrupa Boyutu: Proje Merkezli Kazanımlar Paneli, 1-2 Ekim 2009, Ankara.

Ayan, S., Öztürk, S., Yiğit, N., (2009). Karadeniz Bölgesi Milli Parklarının Korunan Alan Ağı Sertifikalandırma Sistemine Uygunlukları, Kastamonu Üni., Orman Fakültesi Dergisi, 9 (1): 66-79, Kastamonu.

Daşdemir, İ., Güngör, E., 2008. Küre Dağları Milli Parkı Optimum Yönetim Stratejisinin Belirlenmesi, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt. 10, Sayı. 13, s.23-36.

Menteş, İ., (2006). "Küre Dağları Milli Parkı "PAN PARKS" Adayı". Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi, Yeşil Türkiye, Yeşil Ormancılar Derneği, ISSN 1307 1874, 2006/6, Sayı. 596, 19-22, Ankara.